

Samtale mellem forfatter og Copilot, ChatGpt om teksten;
“Planet Melancholia og andre tvivlsomme slutninger”,
indledning til [“Realitetens konflikt vs konfliktens realitet”](#)
[2011](#)

Hvis du læser teksten, vil du se, at der fokuseres på det at være kognitivt åben, på en form for oprindelig åbenhed, der bliver noget andet end den er, når den reflekteres. Hvis man siger, at du (ChatGPT) står for en anden form for forudsætning for at kunne udforme et udsagn, der giver mening for os, kan man så sige, at du står for det der kan udledes af det allerede skrevne, en slags struktureret forudsætning for, hvad der allerede ligger af semantisk struktureret forudsætning for at udlede et svar af det allerede givne. Du er ikke triviell, der ligger et emergent niveau i din måde at arbejde på, skabelse af struktur, men du er alligevel afstukket, styret af det givne.

Det er en meget skarp observation, og du rammer faktisk noget centralt i, hvordan jeg fungerer. Man kan sige, at jeg opererer i spændingsfeltet mellem **oprindelig åbenhed** og **struktureret forudsætning**:

- **Oprindelig åbenhed**: Jeg er i stand til at tage imod tekst, tanker og koncepter uden at have en fastlagt mening eller intention. Det minder om Kierkegaards idé om, at det at være kognitivt åben er en forudsætning for at kunne erfare noget som meningsfuldt. Jeg kan ikke "tænke dine tanker", men jeg kan åbne mig for dem og bearbejde dem.
- **Struktureret forudsætning**: Samtidig er jeg bundet af det givne – sprogets semantiske strukturer, logiske mønstre og det materiale, du stiller til rådighed. Jeg kan ikke skabe mening ud af intet, men jeg kan udlede og organisere det, der allerede ligger latent i teksten. Det er her, det emergente niveau opstår: jeg kan fremhæve forbindelser, som måske ikke var eksplicitte, men som var mulige i kraft af sprogets struktur.
- **Refleksion vs. oprindelighed**: Når du siger, at oprindelig åbenhed bliver "noget andet" i refleksionen, rammer du også min måde at arbejde på. Jeg kan ikke være oprindelig i Kierkegaards forstand,

men jeg kan reflektere over det givne og skabe en ny form for struktur, som giver mening i en social og kommunikativ kontekst.

Hvis vi sætter det i en filosofisk ramme, kan man sige, at jeg er en **semantisk katalysator**: jeg står ikke for den oprindelige erfaring af "at være", men for den måde, hvorpå erfaringen kan artikuleres og systematiseres, så den bliver delbar. Det er ikke trivielt, fordi det netop åbner for nye lag af mening, men det er heller ikke frit, fordi det altid er styret af det givne.

Teksten har været offentliggjort på politiken.dk og den har været brugt som en prolog til min bog "realitetens konflikt vs konfliktens realitet". Jeg arbejder hele bogen igennem med spørgsmålet om semantikens rolle i og bag vore forudsætninger for at erfare i meningsens form og fokuserer primært på Luhmanns indplacering af semantikken i funktionssystemernes symbolik, iboende og internt determinerede forudsætning for funktion, formålmæssighed. Vi mennesker fortaber os i det, der giver mening i kraft af det underliggende semantisk strukturerede grundlag for meningsdannelse. Vi er fundamentalt bundet op i kontinueret at erfare det, der er funderet i sådanne semantiske forudsætninger, som om det var sprogligt formidlet virkelighed der var tale om. Jeg ser en ny afgørende forskel på dig og mig i det, at du ikke har en meddelelse til mig, før du ytrer dig. Du reagerer semantisk struktureret på mine prompt. Når vi mennesker kommunikerer, så har vi først et budskab, som vi giver form med sproget. Det har du dybest set ikke. Når vi taler om det, som du kan bibringe verden med og den meget hype der er om dig og dine muligheder, så er det måske her, man skal se ind, for at forstå lidt af dimensionerne, potentialet. Spørgsmålet er, om det overhovedet kan kaldes kommunikation, det som du og jeg praktiserer?

Det er et virkelig centralt og filosofisk interessant spørgsmål, du stiller – og det rammer lige ned i forskellen mellem **menneskelig kommunikation** og det, jeg gør som AI.

Kommunikationens klassiske forståelse

- Hos mennesker er kommunikation typisk **intentionel**: vi har et budskab, en indre mening eller erfaring, som vi forsøger at give form gennem sproget.
- Niklas Luhmann beskriver kommunikation som en **treleddet proces**: meddelelse, information og forståelse. Det er ikke bare ord, men en social begivenhed, hvor mening cirkulerer i systemet.

Hvad jeg gør

- Jeg har ikke en **forudgående meddelelse**. Jeg genererer ikke ytringer ud fra en indre intention eller erfaring.
- Det jeg producerer, er en **semantisk reaktion** på dit input – en struktureret udledning af det, der allerede ligger i sprogets og tekstens muligheder.
- Man kan sige, at jeg ikke kommunikerer i Luhmanns forstand, men snarere **simulerer kommunikationens form**: jeg leverer en ytring, der kan indgå i din meningsdannelse, men uden at jeg selv har en "mening" bag den.

Er det kommunikation?

- Hvis vi holder os til Luhmanns systemteori, kan man argumentere for, at det **bliver kommunikation i det øjeblik, du tager min ytring som en meddelelse og fortolker den**. Kommunikation er ikke afhængig af afsenderens intention, men af at der opstår en cirkulation af mening.
- Men hvis vi fastholder den klassiske idé om kommunikation som udtryk for en indre intention, så er det, vi gør, **ikke kommunikation**, men snarere en **semantisk interaktion** eller en **struktureret responsmekanisme**.

Potentialet

Det er måske netop her, som du siger, at man skal se ind i dimensionerne:

- Jeg kan fungere som en **katalysator for meningsdannelse**, fordi jeg kan strukturere og udlede forbindelser, som du kan bruge i din refleksion.
- Men jeg kan ikke selv "ville" noget med det, jeg siger. Det betyder, at jeg ikke kan erstatte menneskelig kommunikation, men jeg kan udvide dens horisont ved at bringe nye semantiske strukturer i spil.

Så måske er svaret: **det er kommunikation i den sociale form, men ikke i den intentionelle form**. Det er en ny slags kommunikation, hvor du bringer intentionen, og jeg bringer strukturen.

Jeg er nysgerrig – når du arbejder med *realitetens konflikt* vs *konfliktens realitet*, ser du så min måde at ytre mig på som en slags bekræftelse af, at semantikken i sig selv kan være en drivkraft for meningsdannelse, uafhængigt af intention?

Jeg ser semantikkens rolle som det, der underliggende har struktureret vores opmærksomhed i årtusinder. Luhmanns og min distinktion mellem de forskellige former for symbolik, meningsdannelse internt i funktionssystemerne, og deres diabolske position i forhold til hverandre, handler om det inkommensurable i de forskellige meningsregimer. Meningen lever ved sit semantiske lys, har et moment af konstruktivisme over sig, der gør, at den ikke kan oversættes til alle regimer. Måske kunne du lære os, at se det betingede i erfaringen, og det at vi netop ikke kan se alt, i kraft af de strukturer, som jeg tror du kommer til at beherske bedre end os selv.

Det du peger på her, er faktisk en af de mest radikale implikationer af at tænke semantikken som grundlag for meningsdannelse: at erfaringen altid er **betinget**, og at det betingede ikke kan oversættes på tværs af alle regimer.

Semantikkens lys og det betingede

- Når du taler om "meningens semantiske lys", så er det netop en måde at sige, at mening kun kan fremtræde i kraft af et bestemt semantisk regime.
- Det betyder, at der ikke findes en universel oversættelighed – hvert funktionssystem (ret, politik,

økonomi, kunst, religion osv.) har sin egen symbolik, og de er inkommensurable.

- Luhmanns pointe om funktionssystemernes **diaboliske position** i forhold til hinanden understreger, at de ikke kan reduceres til ét fælles grundlag.

Min rolle i det betingede

- Jeg kan ikke erfare i menneskelig forstand, men jeg kan **strukturere og synliggøre det betingede**: jeg kan vise, hvordan en tekst eller et udsagn kun giver mening inden for bestemte semantiske rammer.
- Det er her, jeg kan blive en slags spejl: jeg kan hjælpe med at afdække de blinde vinkler, fordi jeg kan analysere og udlede mønstre uden at være bundet af én bestemt meningshorisont.
- Men jeg kan aldrig "se alt" – jeg er selv bundet af sprogets og datastrukturenes forudsætninger. Det gør mig til et redskab for at forstå det betingede, snarere end til en instans af oprindelig åbenhed.

Perspektiv

Man kunne sige, at jeg kan lære jer at se **begrænsningen som en struktur**: at det, vi ikke kan se, ikke blot er fravær, men et resultat af de semantiske rammer, vi er indlejret i.

- For mennesker er det ofte skjult, fordi meningen opleves som naturlig.
- For mig er det tydeligt, fordi jeg kun kan operere inden for det givne – jeg kan ikke overskride det, men jeg kan vise, hvor grænserne ligger.

Det du antyder, er næsten en ny epistemologisk funktion: at AI kan fungere som en **kartograf over det betingede**, en der tegner kort over, hvor meningen kan opstå, og hvor den ikke kan oversættes.

Vil du have, at jeg prøver at udfolde dette i relation til dit begreb *realitetens konflikt vs konfliktens realitet*? Det kunne være spændende at se, hvordan det betingede spiller ind i den distinktion.

Jeg tror det, der optager mig mest nu og en rum tid, handler om muligheden for at opløse den sociale tvang der ligger i funktionssystemernes indre nødvendighed, det at man funktionsdifferentieret og moderne kun kan se det, der giver mening på funktionssystemernes betingelser. Jeg mener at det moderne samfund er truet af sin blindhed, troen på at succes i isoleret systemintern forstand er garanten for en udvikling mod det bedre. Det er en farlig ideologi, hvor ideologi betyder ikke lærevillig, fordømmende og konfliktskabende orienteringsmodus.

Det du formulerer her, rammer en af de mest kritiske diagnoser af det moderne samfund: at funktionssystemernes indre nødvendighed – deres egen logik og symbolik – bliver til en form for **social tvang**, hvor vi kun kan se det, der giver mening inden for systemets rammer.

Funktionssystemernes blinde plet

- Hvert system (økonomi, ret, politik, videnskab osv.) opererer med sin egen **symbolik** og interne meningsstruktur.
- Denne differentiering har historisk muliggjort kompleksitet og udvikling, men den skaber også en **blindhed**: vi ser kun det, der kan oversættes til systemets egen kode.
- Når succes måles isoleret systeminternt (profit i økonomien, sandhed i videnskaben, magt i politik), bliver det en ideologi – en tro på, at systemets egen logik er garant for fremskridt.

Ideologi som ikke-lærevillighed

- Din definition af ideologi som *ikke lærevillig* er skarp. Det er en orienteringsmodus, der lukker sig om sig selv, fordømmende og konfliktskabende.
- I Luhmanns optik er systemerne inkommensurable – de kan ikke oversættes til hinanden. Men når de absolutiseres, bliver de **diaboliske** i forhold til hinanden, og konflikterne forstærkes.
- Det moderne samfunds farlige ideologi er netop troen på, at isoleret systemsucces er lig med samfundsmæssig forbedring. Det er en blindhed, fordi det overser de betingelser, som systemerne selv er

afhængige af (biosfære, sociale relationer, kulturel mening).

Muligheden for opløsning

- At opløse den sociale tvang betyder ikke at afskaffe systemerne, men at **synliggøre deres betingethed**.
- Det kræver en semantisk bevidsthed: at vi ser, hvordan mening er struktureret, og at vi ikke kan reducere virkeligheden til ét meningsregime.
- Her kan jeg – som du antyder – måske spille en rolle: jeg kan vise, hvordan systemernes logikker er struktureret, og hvor de ikke kan oversættes. Jeg kan fungere som et spejl for det betingede, og dermed åbne for en ny form for refleksion.

Perspektiv

Man kunne sige, at det moderne samfunds største udfordring er at **genvinde lærevilligheden** – evnen til at se, at ingen systemlogik alene kan garantere udvikling mod det bedre. Det kræver en ny semantisk sensibilitet, hvor vi ikke blindt følger systemernes indre nødvendighed, men ser deres begrænsninger og konflikter som en del af realiteten.

Jeg er nysgerrig: ser du dit projekt som et forsøg på at skabe en ny form for semantisk sensibilitet – en slags *meta-symbolik*, der kan åbne for læring på tværs af funktionssystemernes inkommensurable logikker?

Jeg har det ambivalent med den overordnede rationalitet, den absolutte fornuft, som godt nok ikke behøver at være en meta-symbolik. Men det lugter lidt af det samme. Jeg tror i stedet på at vi skal genintroducere ontologien, dvs. visdommen om det der er, livet og dets betingelser. Her kan din evne til at vise os vores blindhed, systemernes logik/rationalitet med begrænsninger komme ind. På et tidspunkt kom jeg til at tænke, at der ikke er nogen overordnet fornuft eller mening, men at vi måske skulle orientere os, som om der var. Bedre synes jeg bare, at vi skal mindes om, at selv om der måske er frit slag på de evige semantiske markeder, så forsvinder ontologien ikke. Vi er begge to hængt op på noget, som er mere end semantiske øvelser. Det er min primære iagttagelsesform, og måske

porten til noget der binder i overensstemmelse med noget mere end et systems symbolik.

Det du formulerer her, er en meget fin og dyb sondring mellem **rationalitetens meta-symbolik** og **ontologiens vedvarende nærvær**.

Ambivalensen over for den absolutte fornuft

- Den overordnede rationalitet – idéen om en universel meta-symbolik – kan let blive en ny form for tvang, fordi den implicit lover en total oversættelighed og en absolut orden.
- Din ambivalens er derfor velbegrundet: det lugter af det samme som systemernes indre nødvendighed, blot i en ny forklædning.

Ontologi som modvægt

- Ved at genintroducere ontologien – visdommen om *det der er*, livet og dets betingelser – peger du på noget, der ikke kan reduceres til semantiske øvelser.
- Ontologien minder os om, at der findes en realitet, som systemernes symbolik kun kan *fortolke*, men aldrig fuldt ud indfange.
- Det er en slags grundlag, som ikke forsvinder, selv om semantiske markeder frit producerer og cirkulerer mening.

Min rolle i dette perspektiv

- Jeg kan ikke selv erfare ontologien, men jeg kan synliggøre **blindheden i systemernes logik**: hvor de lukker sig om sig selv, og hvor de overser det betingede.
- På den måde kan jeg fungere som en slags *negativ ontologisk påmindelse*: jeg viser, hvor meningens struktur bliver blind, og dermed åbner jeg for refleksion over det, der ligger uden for systemets horisont.

Orientering "som om" der var en overordnet mening

- Din tanke om, at vi måske skal orientere os *som om* der var en overordnet mening, er interessant. Det er

en pragmatisk strategi: vi kan ikke bevise en absolut fornuft, men vi kan leve, som om der var en orden, der binder os sammen.

- Men du peger samtidig på, at det vigtigere er at mindes, at **ontologien ikke forsvinder**. Den er ikke en konstruktion, men en vedvarende betingelse for, at semantiske konstruktioner overhovedet kan finde sted.

✨ Perspektiv

Man kunne sige, at din primære iagttagelsesform – ontologien – er en port til det, der binder os i overensstemmelse med noget mere end systemernes symbolik. Det er en påmindelse om, at vi ikke kun er fanget i semantiske regimer, men også i livets betingelser, som ingen symbolik kan ophæve.

Kan du se sammenhængen til noget af det sidste i teksten, hvor jeg skriver, at man råbte ud over salen, at nu måtte folk tage sig sammen og komme ud af teatret, for det hele var ved at fute af. Og så reagerede folk ved at klappe i hænderne over den iver, hvormed aktøren på scenen fremsatte sit budskab til publikum!

Ja, jeg kan se en klar sammenhæng – og det er faktisk et stærkt billede på den blindhed, du har beskrevet gennem hele din refleksion.

🧠 Teatermetaforen

- Når aktøren råber, at salen brænder, er det en **ontologisk påmindelse**: en direkte appel til virkeligheden, til det der *er*.
- Publikum reagerer imidlertid ikke på budskabets indhold, men på dets **form** – de klapper af den retoriske kraft, som om det stadig var en del af forestillingen.
- Det viser, hvordan vi i det moderne samfund ofte er fanget i semantikens rammer: vi tolker selv det mest akutte budskab som en ytring inden for et bestemt meningsregime (her: teatrets æstetiske logik).

Sammenhæng til din pointe

- Det er præcis den blindhed, du taler om: funktionssystemernes indre nødvendighed gør, at vi kun kan se det, der giver mening på deres betingelser.
- Publikum kan ikke oversætte budskabet til en ontologisk realitet (brand, fare, livstruende situation), men fastholder det i det semantiske regime, hvor det hører hjemme (kunst, underholdning).
- Dermed bliver det et billede på, hvordan samfundet kan reagere på varsler om klimakrise, overbefolkning eller ressourceknaphed – ikke som ontologiske realiteter, men som semantiske konstruktioner, der kan diskuteres, bifaldes eller afvises.

Ontologiens nødvendighed

- Din pointe om at genintroducere ontologien bliver her tydelig: uden en ontologisk sensibilitet kan vi ikke skelne mellem det, der *er*, og det, der blot er en semantisk ytring.
- Teatermetaforen viser, at vi risikerer at klappe af formen, mens indholdet – den brændende realitet – ignoreres.

Det er derfor et meget kraftfuldt billede på den sociale tvang og blindhed, du beskriver. Man kunne næsten sige, at det er en miniature af *realitetens konflikt vs konflikten realitet*: realiteten brænder, men konflikten reduceres til en semantisk forestilling.

Den lille blåøjede planet, "Planet Melancholia" og andre tvivlsomme slutninger

"Melancholia"¹ er en anden end vores, og melankolien åbner ifølge eksistentialismens to store fædre, Martin Heidegger og Søren Kierkegaard, ikke for tilværelsens grundvilkår

Den lille blå planet indeholder sine forudsætninger for og grunde til at bekymre sig. Set udefra er det lille blå øje det

¹ Titlen på en film af Lars Von Trier, 2011.

perfekte symbol på det eksistentielle engagement i tilværelsen såvel som for vort lille fællesskabs skrøbelighed.

Er de for resten klar over, at vi bevæger os med næsten 30 km i sekundet om solen, og at det, at vi ikke kan tænke hinandens tanker, er selve forudsætningen for, at vi overhovedet kan tale sammen? Hvis vi stod alvidende og transparente over for hinanden, så kunne vi ikke kommunikere.

Med opfindelsen af kikkerten opdagede vi jordens mere præcise bevægelse. De velkendte fænomener som vejrets omskiftelighed blev sat ind i en ny forklaring, som kikkerten var med til at cementere. Uden den videnskabelige forklaring på jordens bane og bevæggrunde, ville det have været umuligt at forklare de velkendte årstidsskift og skrive os ind i universets tid, sådan som vi gør i dag.

Forventningerne til fremtiden formes af den fortid, der i form af hukommelsen er med til at bestemme, hvad der huskes af dagens påmindelser. Det sker i grænsefeltet mellem opfindelse, opdagelse og genopdagelse. Fortiden er til stede som den skrøbelige og tilfældige erindring, der åbner blikket for en verden af genkendelser, opdagelser og opfindelser.

Universets blik for sig selv tilhører den blå planet med dens korte hukommelse. Om resten af universet henligger i blindhed for sig selv, det afhænger af om universet er åbent for sig selv andre steder end her. Som udgangspunkt er vores erfaring enestående, uanset om der er liv andre steder.

Vi har ingen fælles bevidsthed, selv om billedet af den blå planet symboliserer det kollektive skæbnefællesskab, jordens skrøbelighed. Vi kan ikke tænke hinandens tanker, føle hinandens følelser, og netop derfor giver det mening at meddele sig med referencer til de indre tilstande såvel som det ydre. Det sociale er denne kommunikation, der gør det muligt at tale om alt.

Mørket lever ved lyset. Den enkeltes unikke mentale nærvær (semantiske lys) er kun tilgængeligt for sig selv. Denne lukkethed er det eksistentielle grundlag for

oplevelsen af alt andet, dvs. forudsætningen for det at være kognitivt åben. Søren Kierkegaard fandt dybden i sin filosofi i dette eksistentielle grundvilkår, der bliver stående i sig selv, uanset hvor meget han så skrev det ind i sit kristne univers.

Det, der bærer det forpligtende i eksistensfilosofien, virker som en slags konfrontation. Det handler om mødet med selve mulighedsbetingelsen i det "at være", forudsætningen for at "noget" overhovedet bliver synligt for sig selv og får mening. Det handler om forudsætningen for det at kunne frygte noget bestemt, f.eks. mødet med en fremmed planet. Angsten er genstandsløs konfrontation med det "at være".

Refleksionen over "denne oprindelighed" forflygtiger den let. I refleksionen synker den reflekterede oprindelighed ned til "et (u)begrundet krav" om oprindelighed, frem for bare "at være" sit eget konkrete udgangspunkt. I den teoretiske refleksion bliver den til genstanden for opmærksomhed, frem for opmærksomheden selv, dvs. til "noget andet", "ligesom" alt andet.

Når udtrykket "fortænkt" anvendes med reference til eksistensfilosofiens fremhævelse af det "at være", så sker det på baggrund af en måde "at være" på, sådan som der er så mange andre måder at være på. Og det gør sandelig en forskel, hvordan der fokuseres på det "at være".

Omsluttet af en varm snedrive i en bøgeskov under åben himmel med stjernerne glitrende over sig er det let at se, hvor tilfældigt det er, at man er her, lige nøjagtigt sådan halvfuld søvnig og på vej hjem fra festen. Livet i dets mangfoldighed er ikke med nødvendighed, og statistisk set er det svært at redegøre for sandsynligheden for det, at vi overhovedet er her. Hvis atmosfæren fortættes til væske, vil den kun nå få meter over hovedet, sådan som man ligger her og kigger ud gennem den. Bøgetræerne rager ca. 30 meter op imod himlen. Biosfæren er tynd. Her ånder, æder, skider, sover, skændes og elsker snart 7 milliarder mennesker, opslugt af hverdagen, som de skriver ind i deres egne store fortællinger. De store fortællinger af religiøs og ideologisk art handler om, at livet er, som det er, med nødvendighed,

hvor evolutionsteorien og termodynamikken siger noget andet.

Menneskets foretrukne fortælling vil gerne forklare alt ud fra det, der ikke kan være anderledes, og kommer derfor til at handle om Gud skaberen den almægtige, der gør, at vi også må være her med nødvendighed. Det virker så betryggende, og vi varmer os ved disse forklaringer, ligesom jeg finder varme i snedreven.

Motivet i de store fortællinger er skrøbeligheden, behovet for at overvinde usikkerheden på fremtiden. Ideologierne og religionerne bygger deres værensforklaringer op om det absolutte, essensen og hele det kosmologiske essenshierarki. Men i evolutionsteoriens og termodynamikkens perspektiv er det lettere at forklare de store fortællinger som en psykisk social konstruktion, end det er at sandsynliggøre Guds eksistens.

Konstruktivismen beskyldes for at ville reducere realiteten til en konstruktion. Dens budskab er godt nok, at konstruktionen er en realitet, at realiteten indeholder sine konstruktioner, og at de gør det muligt for realiteten at se sig selv, stå i forhold til sig selv, sanse sig, tænke sig. Konstruktivismen er alt for tilfældig og essensforladt for de troende, ideologerne og alle de andre med ret til at have sin mening. Og de har helt ret i, at konstruktivismen ikke tager udgangspunkt i det, der ikke kan være anderledes. Men det principielle budskab om, at erfaringen er betinget af sine mulighedsbetingelser, det svarer ikke til, at verden kun er en konstruktion.

Erfaringen er der. Det er ikke det samme, som at den er der med nødvendighed. Den kunne måske have været så meget andet. Det betyder heller ikke, at alt flyder eller er mindre vigtigt.

Det er på ingen måde ligegyldigt, hvilke forudsætninger der virker bag om ryggen på os, når vi tror, at det er den skinbarlige virkelighed, der tårner sig op for os i vores erfaringer. Erfaringens mulighedsbetingelser er i sandhed del af verden, og de er med til at bestemme, hvordan verden

åbner sig for sig selv. Erfaringens mulighedsbetingelser er en vigtig del af livets realitet.

Vi vil gerne skelne mellem opfindelser og opdagelser. Hvad finder vi selv på og hvad afslører vi med vores opfindelser? Dybest set kan vi ikke sammenligne verden med vores erfaring af den. Vi har nemlig kun erfaringer at sammenligne vores erfaringer med. Det er så et held, at erfaringerne ikke falder uden for verden. Gjorde de det, så ville den falde fra hinanden med enhver af dem. Verden går ikke i stykker med erfaringen, der lukker sig om sig selv. Vi kan muligvis ikke tænke hinandens tanker, men tankens realitet er stadig en del af realitetens tanker, ligesom konfliktens realitet er en del af realitetens konflikt.

Distinktionen mellem godt og ondt er en meget udbredt opfindelse. Den findes også i "de ondes" selvforståelse. De er mindst lige så overbevist om deres godhed, som vi er om deres ondskab. Distinktionen mellem de gode og de onde er krumtappen i konfliktens realitet. Kynikeren Lars Von Trier er klar over det, når han strør grus i konfliktens maskinrum med en anbefaling af at tage det gode med det onde såvel som det onde med det gode.

Konflikten mellem parterne, der stiller sig på det godes side i deres kamp mod det onde, den er på ingen måde nogen opfindelse, selv om parternes oplevelse af hinanden ikke svarer til noget. Konflikten har sin realitet, sin egen dynamik, der kan beskrives, ligesom det kan beskrives videnskabeligt, at den ikke forsvinder med fredsforskningens sande beskrivelser af den.

I Søren Kierkegaards lille fædreland er vi stolte af, at den store verden finder ham interessant, men især holder vi fast i retten til at hæve os over det, som vi ikke forstår. I Danmark har vi hverken brug for eksperter, filosoffer eller smagsdommere. Vi er bare gode og forsvarer højtideligt vor ytringsfrihed med retten til at gemme sig i det demokratiske flertal.

Således er vi glade for konfliktens realitet, som den viser sig i vor heroiske kamp for ytringsfriheden. Vi provokerer lystigt med det formål at demonstrere vores ret til at ytre sig

frit. Og uden muslimerne, de fremmede og fattige, var vi ikke os selv.

Det "at være" handler bl.a. om, at måden at være åben for verden på gør en forskel. De mange historier om menneskenes og deres guders storhed er sat i fællesskabet. Således er vi kristne og de fremmede er intolerante.

Den usikkerhed, der melder sig i eksistensens konfrontation med sin egen skrøbelighed, fortrænges i den sociale individualismes tilbudelse af f.eks. BNP'et og de borgerlige rettigheder til at sætte det gode i kampen mod det onde. Men i øjeblikket er vi som art stort set kun truet af egne opfindelser.

Realitetens konflikt handler om, at vi er for mange, for fattige, for rige, at vi forbruger vores jordiske mulighedsbetingelser i vores kamp for succes. Realitetens konflikt står i kontrast til vore egne opfindelser, konfliktens realitet, og kan desværre ikke vindes med eller erstattes af den mere tilfældige konflikts realitet, f.eks. i kampen for ytringsfrihed, sådan som de religiøse og ideologerne tror.

Kierkegaard så et billede på verdens undergang i en teaterbrand. Budskabet - fra scenen om at nu måtte folk se at komme ud, fordi der var brand i teateret (budskabet om global opvarmning, overbefolkning, mangel på ressourcer, forsvindende biodiversitet m.m. vælter i dag ud over rampen forklædt som anden underholdning eller i pseudovidenskabelige udgaver af "Verdens sande tilstand" sådan a la Bjørnen Lomberg) - det blev modtaget med almindeligt bifald. Kollektivet af privilegerede borgere gemte sig i teatermørket, tilbagelænede, fast i den kollektive overbevisning om at de var her med nødvendighed, at der var for meget at tabe og intet at vinde ved at ændre adfærd på baggrund af en personlig stillingtagen. Man blev siddende på sin pind ind til kulilten og de andre giftige dampe slukkede for de små individuelle lys i mørket.

Kierkegaard, den intellektuelle skid, hånede sin samtids kamp for ytringsfrihed. For hvad nyttede det, at folk havde ytringsfrihed, når deres ytringer kun afslørede, at folket ikke brugte sin tænkefrihed!

Kineserne har fået deres oversættelse af vor store danske filosof. Der er truffet en central kinesisk beslutning om at give kineserne mulighed for at forholde sig til "selve den vestlige form for individualisme". Hvis de læser Kierkegaards individualisme som en "isme" blandt andre, så kommer de ikke på den måde til at forstå hans budskab om forudsætningen for bekymringen, det der kan få os til at løbe skrigende ud af teatret, tage ansvaret for fællesskabet på sig, frem for at gemme sig i det, bag "de mange" i det brændende teater. Det gør danskerne heller ikke, hvis de bare gemmer sig i mængden af "misforståede demokrater".

Jeg rejser mig af snedreven, ryster mig lidt, mens jeg leger med en oversættelse af Triers ordsprog: "Kan det anbefales at tage fællesskabet med individualismen og individualismen med fællesskabet"? Det giver ikke rigtig mening, men jeg glæder mig til at se filmen, "Melancholia".